

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	Αθήνα, 28 Φεβρουαρίου 2001
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	Αρ.Πρωτ.: 1021437/112/Α 0013
	ΠΟΛ. 1051

ΘΕΜΑ: Σχετικά με το εξάιρετο των Φ.Ι.Χ. αυτοκινήτων.

Με αφορμή ερωτήματα που μας υποβάλλονται σχετικά με το πιο πάνω θέμα σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα:

1.- Κατά το ουσιαστικό δίκαιο, με το θάνατο του προσώπου η περιουσία του, ως ενιαίο σύνολο, δηλαδή ως το σύνολο των έννομων αγαθών του, τα οποία είναι δεκτικά χρηματικής αποτίμησης, μεταβιβάζεται από το νόμο, εφόσον δεν υπάρχει διαθήκη, σε ένα ή περισσότερα πρόσωπο, που την αποκτούν αυτοδίκαια, με την επιφύλαξη του δικαιώματος αποποίησης. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 1820 Α.Κ., όπως ισχύει, ο επιζών σύζυγος, εφόσον συντρέχει ως εξ' αδιαθέτου κληρονόμος με συγγενείς εξ αίματος οποιουδήποτε βαθμού, λαμβάνει πλέον της κληρονομικής του μερίδας, ως **εξάιρετο**, και τα έπιπλα, σκεύη, ενδύματα και τα λοιπά οικιακά αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν είτε από κοινού και οι δύο σύζυγοι είτε μόνο ο επιζών. Η περιέλευση του εξάιρετου στον επιζώντα σύζυγο υπαγορεύεται από λόγους ευπρέπειας προς αυτόν και για να δυνηθεί αυτός να συνεχίσει τον ίδιο δυνατό τρόπο ζωής, όπως πριν από το θάνατο του κληρονομούμενου.

2.- Με την [υπ' αριθ. 1017247/148/ΑΟ013/28-2-1990 ΠΟΛ 1042](#) εγκύκλιο μας σας είχαμε δώσει οδηγίες σχετικά με το "εξάιρετο" του αστικού κώδικα ως στοιχείου κληρονομιάς,

Μεταξύ των άλλων, σας είχαμε κάνει γνωστό ότι η απαρίθμηση των αντικειμένων που περιλαμβάνονται στο εξάιρετο είναι ενδεικτική και καλύπτει τα οικιακά αντικείμενα που η προέχουσα οικιακή τους χρησιμοποίηση τα κατέστησε στοιχεία της κοινής οικιακής οικονομίας των συζύγων. Συνεπώς, όπως έχει νομολογηθεί (ΑΠ. 1781/1987). στην έννοια του εξάιρετου περιλαμβάνεται και το οικογενειακό αυτοκίνητο, με την προϋπόθεση ότι το χρησιμοποιούσαν είτε από κοινού και οι δύο σύζυγοι είτε μόνο ο αποβιώσας, δεδομένου ότι τούτο, από μακρού χρόνου, έχει πάψει να είναι είδος πολυτελείας και αποτελεί προέκταση της κοινής συζυγικής οικονομίας. χρησιμοποιούμενο κατ' εξοχή για τις ανάγκες αυτής. Το γεγονός ότι ο επιζών σύζυγος δεν οδηγούσε, για οποιονδήποτε λόγο, ο

ίδιος το αυτοκίνητο δεν αιτιολογεί τη μη υπαγωγή τούτου στο εξάιρετο.

Ειδικά, όταν υπάρχουν τέκνα του συζύγου που πέθανε, ο νόμος ορίζει (άρθρο 1820 ΑΚ τελευταίο εδάφιο) ότι, για λόγους επιείκειας, λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες τους, εφόσον το επιβάλλουν οι περιστάσεις. Δηλαδή ορισμένα αντικείμενα της οικοσκευής (μεταξύ των οποίων και το επιβατικό Ι. Χ. αυτοκίνητο), μπορούν κατ' εξαίρεση να δοθούν στα παιδιά. Τούτο μπορεί να αιτιολογηθεί κυρίως σε περίπτωση που το παιδί συγκατοικούσε με τους γονείς του και ήδη δημιουργεί χωριστή εγκατάσταση.

3.- Στην περίπτωση που οι δύο σύζυγοι είχαν στην κυριότητα τους περισσότερα του ενός Ι. Χ, εξ αδιαιρέτου, θα μπορούσαν να επικαλεσθούν το εξάιρετο για ένα από αυτά, το οποίο χρησιμοποιούσαν από κοινού για τις οικογενειακές τους ανάγκες. Εξυπακούεται βέβαια πως, στην περίπτωση που ο κάθε σύζυγος είχε στην κυριότητα του ένα ή περισσότερα Ι. Χ., **το συγκεκριμένο Ι. Χ. που είχε στην κυριότητα του ο θανών σύζυγος, δεν μπορεί να θεωρηθεί εξάιρετο, δεδομένου ότι, στην περίπτωση αυτή, οι οικογενειακές ανάγκες εξυπηρετούνταν από τον κάθε σύζυγο με το αυτοκίνητο του.**

4.- Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1959/1991 (ΦΕΚ 123 τΑ΄) "Για τις οδικές μεταφορές, τις επικοινωνίες και άλλες διατάξεις", ως **φορτηγό αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσης** (Φ.Ι.Χ.) θεωρείται το μεταφορικό μέσο που χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση των μεταφορικών αναγκών της επιχείρησης ή του επαγγέλματος του ιδιοκτήτη του, υπαγορευόμενης σε κάθε περίπτωση της άμεσης ή έμμεσης είσπραξης κομίστρου με οποιονδήποτε τρόπο για τις μεταφορές που διενεργούνται με αυτό. Στον όρο "φορτηγό αυτοκίνητο" περιλαμβάνεται το αυτοτελές όχημα, ο συρμός, το αρθρωτό όχημα ως και το τρίτροχο φορτηγό όχημα. Συνεπώς περιλαμβάνονται και τα αγροτικά αυτοκίνητα, οι γεωργικοί ελκυστήρες κ.λ.π.

Κατά τις μεταφορές με Φ.Ι.Χ. πρέπει αυτές να είναι απαραίτητες στο πλαίσιο των κύριων δραστηριοτήτων της επιχείρησης ή του επαγγελματία και το αυτοκίνητο πρέπει να οδηγείται από τον επαγγελματία ή από προσωπικό της επιχείρησης ή από επαγγελματία οδηγό, που έχει προσληφθεί με σχέση εξαρτημένης εργασίας. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση του Φ.Ι.Χ., για σκοπό διάφορο από εκείνο για τον οποίο χορηγήθηκε η άδεια κυκλοφορίας του. η οδήγηση του από πρόσωπα

διάφορα των προαναφερθέντων καθώς και η μεταφορά προσώπων πλην του οδηγού και ενός συνοδηγού ή βοηθού οδηγού. Επίσης απαγορεύεται η με οποιονδήποτε τρόπο παραχώρηση της χρήσης του Φ.Ι.Χ. αυτοκινήτου σε τρίτο πρόσωπο, νομικό ή φυσικό.

5.- Από τα προεκτεθέντα προκύπτει σαφώς ότι τα φορτηγά αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσεως, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως εμπύπτοντα στην έννοια του εξαιρέτου, όπως πιο πάνω αναλυτικά εκτέθηκε, δεδομένου ότι δεν εξυπηρετούν την οικιακή οικονομία αλλά αποκλειστικά τις μεταφορικές ανάγκες της επιχείρησης ή του επαγγέλματος του θανόντος.

1017247/148/[πολ. 1042/1990](#)

Το "εξαιρέτο" του αστικού κώδικα, ως στοιχείο κληρονομιάς.

1. Κατά την ισχύουσα νομοθεσία για τη φορολογία των κληρονομιών - κληροδοσιών (ν.δ. 118/1973, ΦΕΚ - Α` 202), σε κάθε, οποιασδήποτε μορφής και είδους, περιουσία, που μεταβιβάζεται αιτία θανάτου επιβάλλεται φόρος, εφόσον η περιουσία αυτή βρίσκεται, πραγματικά ή κατά τεκμήριο, στην Ελλάδα κατά το χρόνο επαγωγής της κληρονομιάς, που κατά κανόνα είναι και χρόνος γένεσης της φορολογικής ενοχής (άρθρα 3 και 6).

Ο φόρος, ο οποίος βαρύνει το δικαιούχο της κτήσης (κληρονόμο, κληροδόχο), είναι συνάρτηση της αξίας της κληρονομικής μερίδας και του βαθμού συγγενείας του κληρονόμου προς τον κληρονομούμενο (άρθρα 5, 29).

Ο φορολογικός νόμος (άρθρο 13) θεωρεί ότι στην κληρονομιαία περιουσία περιλαμβάνονται και έπιπλα, δηλαδή κινητά τα οποία συντείνουν στη χρήση και τον καλλωπισμό των οικιών, και ότι η αξία τους λογίζεται ίση με το 1/30 της αξίας της λοιπής, πλην των επίπλων, κληρονομιαίας περιουσίας. Συνεπώς, η φορολογική νομοθεσία δημιουργεί δύο νόμιμα μαχητά τεκμήρια, τα οποία αναφέρονται στην ύπαρξη μεταξύ των κληρονομιαίων στοιχείων και επίπλων και στο υψος της αξίας τούτων, ως ίσου με το 1/30 της αξίας της υπόλοιπης, εκτός από τα έπιπλα, κληρονομιαίας περιουσίας. Για την άρση όμως κάθε σχετικής - τυχόν- αμφισβήτησης ο νόμος ρητώς ορίζει, ότι στην έννοια των επίπλων δεν περιλαμβάνονται τα

κοσμήματα και τα λοιπά πολύτιμα αντικείμενα, καθώς και οι κάθε λογής συλλογές έργων τέχνης νομισμάτων, γραμματοσήμων και άλλων γενικών κινητών, για τα οποία ο προσδιορισμός της αξίας τους γίνεται με κάθε αποδεικτικό μέσο.

2. Εξάλλου, κατά το ουσιαστικό δίκαιο, με το θάνατο του προσώπου η περιουσία του, ως ενιαίο σύνολο, δηλαδή ως το σύνολο των έννομων αγαθών του τα οποία είναι δεκτικά χρηματικής αποτίμησης, μεταβιβάζεται από το νόμο, εφόσον δεν υπάρχει διαθήκη, σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα, που την αποκτούν αυτοδικαίως, με την επιφύλαξη δικαιώματος τους για αποποίηση αυτής (Α.Κ. 1710). Ο κληρονόμος αποκτά αυτοδικαίως την κληρονομιά, αλλά, για την μεταβίβαση των καθέκαστα στοιχείων αυτής στο όνομα του, είναι ανάγκη να προέλθει σε αποδοχή της κληρονομιάς και να την μεταγράψει στο οικείο γραφείο μεταγραφών (άρθρα Α.Κ. 1193, 1198, 1846).

Περαιτέρω, κατ' άρθρο Α.Κ. 1820, όπως τούτο αντικαταστάθηκε με το άρθρο 87 του ν. 1329/1983 (ΦΕΚ-Α` 25) και ισχύει, ο σύζυγος που επιζεί, εφόσον συντρέχει ως εξ αδιάθετου κληρονόμος με συγγενείς οποιουδήποτε βαθμού, παίρνει, πλέον της κληρονομικής του μερίδας, ως εξάιρετο, και τα έπιπλα, σκεύη ενδύματα και άλλα τέτοια οικιακά αντικείμενα που τα χρησιμοποιούσαν είτε και οι δύο σύζυγοι είτε μόνο εκείνος που επέζησε.

3. Από τη διατύπωση του νόμου (., και άλλα τέτοια οικιακά αντικείμενα...) σαφώς προκύπτει ότι η απαρίθμηση των αντικειμένων που υπάγονται στο εξάιρετο είναι ενδεικτική. Είναι βεβαίως αυτονόητο ότι στο εξάιρετο περιλαμβάνονται μόνο κινητά (και ουδέποτε ακίνητα) αντικείμενα, που ανήκουν στον κληρονομούμενο.

Με τον όρο "οικιακά αντικείμενα" δηλούνται τα αντικείμενα εκείνα που είχαν χρησιμεύσει, κατά τη διάρκεια του γάμου, για την κοινή των συζύγων οικιακή οικονομία (Α. Γεωργιάδης ΕρμΑΚ 1820 47, Βουζίκας Κληρον. Παρ 30 ΙΙΙ 2. Παπαντωνίου Κληρον. Παρ. 90 ΙΙΙ).

Δηλαδή, για την κρίση αν ένα συγκεκριμένο αντικείμενο υπάγεται στο εξάιρετο είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί ότι η προέχουσα οικιακή του χρησιμοποίηση το κατέστησε στοιχείο της κοινής οικονομίας των συζύγων (Α. Γεωργιάδης ό.α. 48).

Η καθιέρωση του εξάιρετου του επιζώντα συζύγου υπαγορεύτηκε από λόγους ευπρέπειας προς αυτόν και από την αναμφισβήτητα δικαιολογημένη σκέψη ότι ο θάνατος του ενός από τους συζύγους δεν πρέπει να στερήσει από τον άλλο, τον επιζώντα, τη χρήση των κινητών εκείνων πραγμάτων τα οποία χρησίμευαν για την εξυπηρέτηση της οικιακής οικονομίας των συζύγων.

Εξ αυτού και προφανής καθίσταται ο σκοπός του νόμου με τη θέσπιση του εξαίρετου, που συνίσταται στην εξασφάλιση συνέχισης από τον επιζώντα σύζυγο του ίδιου τρόπου ζωής, όπως αυτός ήταν πριν από το θάνατο του κληρονομούμενου συζύγου.

4. Εν όψει τούτων γίνεται δεκτό, ότι, στο εξαίρετο, περιλαμβάνεται και το οικογενειακό αυτοκίνητο, δεδομένου ότι τούτο, από μακρού χρόνου, έχει παύσει να είναι είδος πολυτελείας και αποτελεί προέκταση της κοινής συζυγικής οικονομίας, χρησιμοποιούμενο κατ' εξοχή για τις ανάγκες αυτής, ώστε να μην δικαιολογείται η μη υπαγωγή του στο εξαίρετο (Στεφανόπουλος Κληρον. παρ. 90 5, Α. Γεωργιάδης ό.α. 53α, Παπαντωνίου ό.α., Βουζίκας ό.α III 3).

Αλλωστε, έχει νομολογηθεί (ΑΠ 1781/1987, ΝοΒ τ. 36 σελ, 1636), ότι από τη διατύπωση της διάταξης προκύπτει πως στην έννοια του εξαίρετου, περιλαμβάνονται και αντικείμενα που χρησίμευαν για την οικιακή οικονομία, μεταξύ των οποίων, κάτω από τις σημερινές ανάγκες της οικονομίας αυτής που επιβάλλουν πολλές φορές, για την εξυπηρέτηση των συζύγων, τη μετακίνηση τους σε τόπους προρισμού των αναγκών για την ύπαρξη και λειτουργία της και σε μεγάλη από τη συζυγική εστία απόσταση, περιλαμβάνεται και το αυτοκίνητο, με την προϋπόθεση ότι το χρησιμοποιούσαν είτε και οι δύο σύζυγοι είτε μόνο ο επιβιώσας (επιζών). Μάλιστα, το γεγονός ότι ο επιζών σύζυγος δεν οδηγούσε, για οποιοδήποτε λόγο ο ίδιος το αυτοκίνητο δεν αιτιολογεί τη μη υπαγωγή τούτου στο εξαίρετο.

5. Συνεπώς, όταν ο επιζών σύζυγος καλείται, ως κληρονόμος "εξ αδιαθέτου", με κληρονόμους οποιασδήποτε τάξης, νομιμοποιείται λήψη του εξαίρετου με την έννοια που εκτέθηκε ανωτέρω.

Ειδικά όμως, όταν υπάρχουν τέκνα του συζύγου που πέθανε, ο νόμος ορίζει (αρθρ. ΑΚ 1820 τελευτ, εδάφιο) ότι, για λόγους επιείκειας, λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες τους, εφόσον το επιβάλλουν οι ειδικές περιστάσεις.

Με την επισήμανση ότι ο νόμος δεν αναφέρεται γενικώς σε κατιόντες ή συγγενείς της πρώτης τάξης του κληρονομούμενου, αλλά συγκεκριμένα "σε τέκνα του συζύγου που πέθανε", η έννοια της διάταξης αυτής είναι ότι, για λόγους επιείκειας και όταν το επιβάλλουν ειδικές περιστάσεις, ορισμένα αντικείμενα της οικοσκευής κατά την έννοια που ανωτέρω δόθηκε σ' αυτή μπορούν, κατ' εξαίρεση, να δοθούν στα παιδιά. Τούτο μπορεί να αιτιολογηθεί κυρίως σε περίπτωση που το παιδί συγκατοικούσε με τους γονείς του και ήδη δημιουργεί χωριστή εγκατάσταση (Παπαντωνίου ό.α. 90)